

DATOS IDENTIFICATIVOS

Goberno, dirección e xestión TIC

Materia	Goberno, dirección e xestión TIC			
Código	P52M182V01101			
Titulación	Master Universitario en Dirección TIC para a defensa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento				
Coordinador/a	Rodríguez Rodríguez, Francisco Javier			
Profesorado	Merino Gil, Miguel Ángel Manuel Rodríguez Rodríguez, Francisco Javier			
Correo-e	fjavierrodriguez@ud.vigo.es			
Web	http://campus.defensa.gob.es https://moovi.udvigo.gal			
Descrición xeral	A materia pretende ofrecer unha visión xeral sobre a dirección Estratéxica da empresa e o aliñamento estratéxico do TIC. Seguindo o proceso da planificación, tratarase o goberno do TIC e os estándares relacionados: *ISO 38.500 e *COBIT 5. Para avaliar o rendemento do goberno e a xestión explicaranse os cadros de mando integral e os indicadores de rendemento do TIC. Como parte imprescindible no rendemento dunha organización, e na base da estrutura organizativa, tratarase a xestión de recursos humanos.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A6	CB6 - Posuír e comprender coñecementos que aporten unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.
A7	CB7 - Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidas dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
A8	CB8 - Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
A9	CB9 - Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades.
A10	CB10 - Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun modo que habrá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo.
B1	CG1 - Posuír coñecementos avanzados e altamente especializados e demostrar unha comprensión detallada e fundamentada dos aspectos te

C4	CE4 - Planificar estratexicamente, dirixir, coordinar e xestionar técnica e economicamente proxectos no ámbito das TIC e a seguridade da información, aplicando o marco normativo e regulatorio vixente nos ámbitos técnico-económico-xurídico.
D1	CT1 - Capacidade para comprender o significado e aplicación da perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de alcanzar unha sociedade máis xusta e igualitaria.
D3	CT3 - Incorporar no exercicio profesional criterios de sustentabilidade e compromiso ambiental. Adquirir habilidades no uso equitativo, responsable e eficiente dos recursos.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
RA1: Coñecer unha visión completa da dirección estratéxica da empresa.	A10 B1 B3 B6 C1 D1 D3
RA2: Entender o concepto de aliñamento estratéxico das TIC.	A10 B1 B3 B6 C1 C2 C4 D1 D3
RA3: Goberno das TIC e estándares relacionados: ISO 38.500, COBIT 5.	A6 A7 A10 B1 B3 B6 C4 D1 D3
RA4: Entender o funcionamento da cadea de valor e a súa xeración e o uso da tecnoloxía como apoio e aos procesos.	A7 A10 B1 B3 B6 C1 C3 D1 D3
RA5: Comprender o uso dos cadros de mando integral e os indicadores de rendemento das TIC.	A7 A9 A10 B1 B3 B6 C1 C2 D1 D3
RA6: Entender como a xestión de recursos humanos contribúe aos obxectivos estratéxicos.	A7 A8 A10 B1 B3 B6 C1 D1 D3

Contidos

Tema	
Tema 1. Introducción á planificación estratéxica da empresa	1.1. Introducción. Funcións directivas básicas. 1.2. O proceso de dirección estratéxica. 1.3. Conceptualización estratéxica: visión, filosofía, misión. 1.4. Análise estratéxica. 1.5. Cultura organizativa e proceso de establecemento de obxectivos. 1.6. Selección de estratexias.
Tema 2. Goberno, dirección e xestión TIC: Norma ISO/IEC 38500 e COBIT 5	2.1. Goberno do TIC. 2.2. Implementación de Goberno de TIC. 2.3. Marcos de referencia para o goberno e a xestión do TIC. 2.4. ISO/IEC 38500. Introducción. 2.5. ISO/IEC 38500. Principais obxectivos e principios básicos. 2.6. ISO/IEC 38500. Obxectivos da implantación. 2.7. COBIT, Obxectivos de Control para a Información e Tecnoloxías Relacionadas: Introducción. 2.8. COBIT. Marco de referencia. 2.9. COBIT. Principios. 2.10. COBIT. Procesos habilitadores. 2.11. COBIT. Familia de produtos. 2.12. COBIT 5 e outros estándares e marcos de traballo. 2.13. Política dos STIC do Ministerio de Defensa. 2.14. Información complementaria.
Tema 3. Visión e misión do director TIC	3.1. Introducción. 3.2. Competencias do CIO. 3.3. Relacións clave do CIO. 3.4. Director do CISTIC e CIO do Ministerio de Defensa. 3.5. Lecturas complementarias e actividades.
Tema 4. Xeración de valor e xestión do rendemento	4.1. Introducción. 4.2. O valor dunha máquina de facer exercicio. 4.3. Valor de TI no contexto de Negocio. 4.4. Como comunicar valor. 4.5. Novas formas de crear valor. O modelo de 4 fontes de creación de valor desde TI. 4.6. Análise de valor en distintos escenarios TI, marcos de traballo, metodoloxías e novas tendencias en TI. 4.7. Referencias.
Tema 5. Cadros de mando integral e xestión do rendemento	5.1. O Cadro de Mando Integral. Introducción e conceptos. 5.2. Perspectivas do CMI e obxectivos. 5.3. Mapas estratéxicos. 5.4. Indicadores clave do rendemento, KPI. 5.5. Iniciativas estratéxicas. 5.6. CMI aplicado as TIC. 5.7. Indicadores KPI, aplicación as TIC. 5.8. Información complementaria. Links.
Tema 6. Xestión de recursos humanos e materiais	6.1. Elementos teórico-técnicos da xestión e cambio estratéxico: Dos recursos humanos á dirección de persoas baseada no talento (DPT). 6.2. Xestión de persoas e talento como factor estratéxico. 6.3. Enfoque motivacional e creativo do comportamento humano.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas de forma autónoma	0	6	6
Estudo previo	0	35	35
Lección maxistral	5	5	10
Resolución de problemas	3	3	6
Prácticas con apoio das TIC	4	0	4
Seminario	2	0	2
Foros de discusión	0	3	3
Presentación	3	6	9

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividade na que o alumnado analiza e resolve problemas e/ou exercicios relacionados coa materia de forma autónoma.

Estudo previo	Procura, lectura, traballo de documentación e/ou realización de forma autónoma de calquera outra actividade que o alumno/a considere necesaria para permitirlle a adquisición de coñecementos e habilidades relacionadas coa materia. Adóitase levar a cabo con anterioridade ás clases, prácticas de laboratorio e/ou probas de avaliación.
Lección maxistral	Exposición por parte dun profesor/a de os contidos da materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo ou exercicio que o/a estudante ten de desenvolver.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver as solucións adecuadas e correctas mediante a exercitación de rutinas, aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados.
Prácticas con apoio das TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos nun contexto determinado e de adquisición de habilidades básicas e procedementais en relación coa materia, a través do uso das TIC.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite profundar ou complementar nos contidos da materia.
Foros de discusión	Actividade desenvolvida nunha contorna virtual na que se debate sobre temas diversos e de actualidade relacionados co ámbito académico e/ou profesional.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Dado o carácter semipresencial do curso, distinguiremos dous casos: (1) Atención na fase a distancia: levará a cabo mediante o uso de medios telemáticos. Os alumnos que o desexen poderán expor dúbidas ao profesorado en foros ou mediante correo electrónico. Tamén poderán concertar tutorías individuais co profesor, que se desenvolverán mediante videoconferencia. (2) Atención na fase presencial: aínda que segue sendo posible o uso de mecanismos telemáticos de atención ao alumno, durante esta fase empregaranse tamén mecanismos de tutoría presencial (individual e/ou grupal).
Resolución de problemas	Dado o carácter semipresencial do curso, distinguiremos dous casos: (1) Atención na fase a distancia: levará a cabo mediante o uso de medios telemáticos. Os alumnos que o desexen poderán expor dúbidas ao profesorado en foros ou mediante correo electrónico. Tamén poderán concertar tutorías individuais co profesor, que se desenvolverán mediante videoconferencia. (2) Atención na fase presencial: aínda que segue sendo posible o uso de mecanismos telemáticos de atención ao alumno, durante esta fase empregaranse tamén mecanismos de tutoría presencial (individual e/ou grupal).
Prácticas con apoio das TIC	Dado o carácter semipresencial do curso, distinguiremos dous casos: (1) Atención na fase a distancia: levará a cabo mediante o uso de medios telemáticos. Os alumnos que o desexen poderán expor dúbidas ao profesorado en foros ou mediante correo electrónico. Tamén poderán concertar tutorías individuais co profesor, que se desenvolverán mediante videoconferencia. (2) Atención na fase presencial: aínda que segue sendo posible o uso de mecanismos telemáticos de atención ao alumno, durante esta fase empregaranse tamén mecanismos de tutoría presencial (individual e/ou grupal).
Seminario	Dado o carácter semipresencial do curso, distinguiremos dous casos: (1) Atención na fase a distancia: levará a cabo mediante o uso de medios telemáticos. Os alumnos que o desexen poderán expor dúbidas ao profesorado en foros ou mediante correo electrónico. Tamén poderán concertar tutorías individuais co profesor, que se desenvolverán mediante videoconferencia. (2) Atención na fase presencial: aínda que segue sendo posible o uso de mecanismos telemáticos de atención ao alumno, durante esta fase empregaranse tamén mecanismos de tutoría presencial (individual e/ou grupal).

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Prácticas con apoio das TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos nun contexto determinado e de adquisición de habilidades básicas e procedementais en relación coa materia, a través do uso do TIC. Permiten avaliar os coñecementos e habilidades do alumno/a. Avaliaranse mediante entregables. Realizaranse 6 entregables na fase a distancia (subiranse á plataforma os enunciados por parte do profesor e o alumno terá que subir a resolución) pertencentes aos seguintes temas: - E1: exercicio de aplicación das 5 forzas de Porter (tema 1) (10%), - E2: actividades 1, 2 e 3 (tema 2) (15%), - E3: exercicio (tema 3) (5%), - E4: actividades 1, 2 e 3 (tema 4) (15%), - E5: exercicio (tema 5) (12.5%) e - E6: cuestionario de preguntas sobre RRHH-gestión do talento (tema 6) (10%).	67.5				

Presentación	Exposición por parte do alumnado, de maneira individual ou en grupo, dun tema relacionado cos contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto, etc. A través da presentación pódense avaliar coñecementos, habilidades e actitudes. Abordarase a exposición por parte do alumno dos seguintes exercicios na fase presencial (pertencentes ao tema 5): - P1: exercicio 1 presentado por grupos [Debate CIO] (10%), - P2: exercicio 2 presentado por grupos [Mapa estratéxico] (10%) y - P3: traballo final na fase presencial e individual [Qlik Sense] (12.5%).	32.5	A7 A8 A9 A10	B1 B3 B6	C1 C3	D1 D3

Outros comentarios sobre a Avaliación

Denominamos MED_CON á nota media de avaliación continua, que se calcula como:

$$\text{MED\_CON} = 0.1 * E1 + 0.15 * E2 + 0.05 * E3 + 0.15 * E4 + 0.125 * E5 + 0.1 * E6 + 0.1 * P1 + 0.1 * P2 + 0.125 * P3$$

Será necesario obter, polo menos, o 50% da cualificación para superar a materia.

No caso de que o alumno non consiga aprobar a materia na convocatoria ordinaria, terá dereito a unha segunda oportunidade de avaliación (convocatoria extraordinaria) nas datas establecidas para ese efecto pola Comisión Académica de Máster. A avaliación en devandita convocatoria extraordinaria consistirá nunha única proba escrita, que se realizará na modalidade a distancia, a cal suporá o 100% da cualificación, sendo necesario obter polo menos o 50% para superar a materia.

COMPROMISO ÉTICO:

Espérase que o alumnado teña un comportamento ético axeitado, comprometéndose a actuar con honestidade. En base ao artigo 42.1 do Regulamento sobre a avaliación, a calificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudiantado da Universidade de Vigo, o emprego de procedementos fraudulentos nas probas de avaliación, así como a cooperación neles implicará a calificación de cero (suspense) na acta da convocatoria correspondente, con independencia do valor que sobre a calificación global tivese a proba en cuestión e sen perxuício das posibles consecuencias de índole disciplinaria que puidesen producirse.

No caso de que exista algunha diferenza entre as guías en galego/español/inglés relacionada coa avaliación prevalecerá sempre o indicado na guía docente en español.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

J. A. O'Brien, G. M. Marakas, **Sistemas de información gerencial**, 7, McGraw-Hill, 2006

International Organization for Standardization, **ISO/IEC 38500:2015 Information technology -- Governance of IT for the organization**, 2015

J.R Rodríguez, **Planificación y dirección estratégica de sistemas de información**, Editorial UOC, 2015

C. M. Fernández Sánchez, M. Piattini Velthuis, **Modelo para el gobierno de las TIC basado en las normas ISO**, AENOR, 2012